

PITAK NG WIKANG PAMBANSA HANAPIN ANG KALIGTASAN Laurel

Ang Naganáp Sa Leyte Na Pagkakaahon

Ang pagkakaahon ng mga amerikano sa Leyte na ayon sa mga balitang napalathala na'y naganap noong ika-20 ng kasalukuyan ay isang pangyayaring nagpapahiwatig sa atin na ang larangan ng digma ay umabot na sa lupang pilipino. Bagaman ang mga nagsi-ahon, ayon din sa mga balita, ay napipiliin ng mga kawal ng hukbong hapon na nagtatanggol sa Kapuluan, ay maaring mangyari na ang saklaw ng larangan ng digma dito sa atin ay maging maliit o maging malawak, alinsunod sa kalalabasan ng panapuhan ng dalawang lakas. Samantala, ta'y nasa isang kalagayan ng pagsakelanan, at dahil diyan ay nararapat na sundin natin ang ipinapayong mga patnugot ng ating Republika, na baw't isa sa mga mamamayan ay gumamit ng kahinhuhang-loob, mamayapa sa sariling tahanan at huwag padala sa ihis na mga sabinanan. Anuman ang liyang kilusan o bahagyang pagkakamali sa panig ng mga mamamayan ay maaring magbunga ng kapangyayaan ng makapal na bilang ng mga tao.

Ang lalong pinaka-magaling na magagawa ng bawat isa sa atin ay itagala ang kaloban sa anumang mangyayari, manahimik at harapin ang sari-sariling kabuhasan; ngunit sa ibang ng lahat, ang kailangan ay ang lubos na pagtu- long sa lalong ikapanatili at ikapagtatagumpay ng ating Republika ng nagsasarili sa ilalim ng pamamatuog ng Kanyang Kadakilaang Jose P. Laurel, karapat- dapat na Pangulo ng ating min- mahal na Kapuluang Pilipinas.

Paggunita Sa Mga Kawal Na Nalibing Sa Kapas

Sa ilalim ng pangungulo ng pangalawang kagawad-bansang Arsenio Bonifacio, ang Pangulong Laurel, ay bumuo ng isang lupon na siyang mangangasiwa sa pagpaparalang at paggunita sa mga kawal na pilipinong nangamatay at nangalibing sa Kapas, Tarlac. Ang pagpaparalang at paggunita ay gagawin sa unang araw ng buwang pasapok na siyang kaarawan ng mga patay.

PINIGIL MUNA ANG PAGTUNGO SA MGA LIBINGAN

Dahil sa kaselanan ng panahon na halos araw-araw ay may inihudayat na pangarib sa pagsalakay buhat sa itaas, at upang mapangalagaan ang buhay at kapanatagan ng mga mamamayan, ay ipinasiya ng gobernador militar Guinto ng Maynila ang pagpigil sa pagtungo sa mga libingan na pinagkaugali- ang gawin ng mga mamamayan tuwing dumarating ang unang araw ng Nobyembre.

PAGUNITA SA TAUMBAYAN

Sa pamamagitan ng pitak na ito ng *Ang Republika* ay ulit-ulit na ipinagunita sa mga mamamayan ang pagtataning ng mga halamang madaling mapag-anihan ng mga pagkain sukat maipanghalili sa pangunang kailangang bigas. Ang pantawag ito ay matatag na ginawa at ngay'y inuulit lamang ngunin ng mga makaligtasan, lalong- lalo na noong mga taong may sariling mga bakurang sukat mapag- tamanan.

Nakahanda Ang Pangulo Sa Anumang Mangyayari

Ganyán Ang Inihudyát Sa Bayan, Noóng Kaarawán Ng Repúblika

Itong sumusunod ay siyang bu- ong talumpati ng Pangulong Jose P. Laurel noong kaarawan ng Re- públika ng Pilipinas:

Buhat nang itatag ang ating Re- públika ay pinagsikapong kong ma- tamo, para sa ating pamahalaan, ang malayang paghawak ng mga katutubong lakas ng kapangyari- han, at para sa ating mga kaba- bayan, ang kapanatagan at kasi- yahanng tuwi na'y kailangang inasam- an na magiging mga unang biyaya, sa anu't anumang, ng kasa- rinlan.

Naging mahalaga na ipakilala ang mga karapatan ng bagong pa- mahalaan, sa kabila ng katangi- tanging kalagayan ng Pilipinas bilang laranganang maaring pagda- usan ng mga kilusang panghukbo, sapagkat ang gawin sa pagpa- ni-bagong-tatag at pagpapani- bagong-buhay ay kailangang-kaila- ngan kung kaya di maaaring ipag- hintay sa pagwawakas ng digmaan bago magtangkang magpapalig na mga pansimulang pagbabago sa kapangyarihan, kabuhasan at lipu- nan. Ang suiningang kinaharap ng bansa ay ang kaligtasan o ang pagkapararim ng lahi.

Hindi maiiwasan na samantalang ang Republika ng Pilipinas ay nag- pasinula sa pagbabanghay ng mga masaklaw na balangkas ng bina- balak na pagbabago, ay pinatnu- bayan at pinasigla yon ng mga iniaatas ng tinay at bakilang pag- ibig sa bayang pilipino. Bagama't nag-uukol ng matiyagang pansin sa maaring idulot sa atin ng ibang bayan bilang halimbawa o patnu- bay, ta'y'y napilitang tumarok nang malalim sa ating sariling kasaysayan at sa ating mga puso upang magkaroon ng makabulu- hang pampasigla, sapagkat batid natin, sa wakas—at ito'y sinasabi natin nang may malinis na kaloob- na na walang dayuhang makapa- gamamahala sa mga pilipino nang higit kay sa mga pilipino sa kani- lang kapwa pilipino. Tayo na rin ang dapat humanap ng ating saril- ing kaligtasan.

Ang Pamahalaan ng Republika ay laging nagpapahalaga sa mga bansang na katotohanan; ya'y ma- rangal na naniniindag sa mga taimitin na pakikipagkasundo at pakikipag-unawaan sa Pamaha- lang Imperyal ng Hapon ukol sa maraming mahalagalang bagay na may kinalamang sa matatagumpay na pagtataguyod sa Digmaan sa Lo- long, Malaking Silangang Asya. Nang ang lupang pilipino ay sala- kayin, natutumpak at nararapat na ta'y'y tumupad hindi lamang sa mga tadhana ng ating Kasunduan sa Pakikipagtulungan kundí ma- nindigan din sa ating katutubong tungkulin at karapatan na ipag- tanggol ang kasarinlan at kara-

ngalan ng ating bayan. Lagi nang sinisikap ng Republika, at patuloy na sisikapin niya, na sa kanyang paghawak ng mga lakas ng ka- pangyarihan, magising sa mga sul- raning panloob o sa kanyang pa- kikipagpapalagayan sa ibang bansa, na maging lubos na malaya sa mga di-kailangang pagpigil, o sa di- kanaanais-nais, bagama't may mabu- ting layon, na panghiimasok o pamamagitan ng kanyang mga kabigang dayuhan. Sapagkat, sa anu't anumang, tanging ang ganap na kalayaan sa panghiimasok o pamamagitan ng mga dayuhan ang siyang makapagbibigay sa atin ng kakayahang maisakatuparan ang ating kapalaran. Ang byang pilipino ay magiging maligaya lamang nang palagian kung pagbabayagan mamuhay na mag-isa sa sariling kanyang buhay at umulan nang naalinsunod sa kanilang mga likas na kakayahang at maging sa kanilang mga kakabang kata- ngan.

Tayong lahat ay nagkakasundo sa isang paksa: ang kaligtasan ng ating bayan, ang katotohanan ng ating kasarinlan at ang pagpap- natili sa isang Republika ng mga pilipino, inuugitan ng mga pilipino at tanging-tanging sa mga pilipino lamang. Sa loob ng nangakdang kakayahang sa kasalukuyan, ay ma- sigalang itinataguyod ng Pamaha- lang ng Republika ang isang tiyak at manapa'y maraming-panig na palatununan upang maisagawa ang pangunang layuning ito. Ang unang hakbang ay ang pagbubu- kod sa lahat ng mga buhay na lakas ng buhay at lahat ng mga bahagi at mahalagalang bagay na taglay ng ating bayan at ng ating kasaysayan—upang ang lahat ng mga pilipino, lalaki, babai at bata ay mataguyod sa Republika. Ipa- nangaragat natin ang simulain ng pagkakaisa sapagkat kung ta'y'y naglalabas-laban ay hindi tayó makarating nang malayo kaila- man, ngunit kung nagkakaisa at nagmamahala sa kapwa ay walang balak na di natin malaladkad, walang mithiing hindi natin masa- palig.

Walang humpay na ipinaguni- ta natin sa ating mga kababayan ang maluluwathang kabanata sa kasaysayan ng Pilipinas—ang pag- hamon ni Lapulapu, ang kabayani- han ni Del Pilar, ang paghihimsa- sik ni Bonifacio, ang pagka-martin ni Rizal—upang gisinging pumili ang isang nag-aapoy na pag-ibig sa lupang tinubuan na siyang mag- lalatag sa ating mga puso upang ya'y di na madalaw ng mga ha- mak na pagkakainggitian at ng mga damdaming makapagkat, ng kasa- kiman at ng pag-imbot, ng kasa- ngan at mga di-banal na pagma- nais makapaghihanti.

Ating inaalís unti-unti ang du-

ming nakakapit sa ating mga asal- Kristiyano upang mapanumbalik ang busilak na kagandahan at la- kas ng isang relihiyong nanganga- ral ng kawalang-imbót at pag-ibig sa lahat.

Kasama ang mga walang-maliw na mahalagalang bagay na ito ng ating pamana buhat sa diwa ng lumipas ay binubukod natin ang mga iba pang sa kasalukuyan ay ipinalalagay na mapakinabangan sa ating pakikipaglaban upang ma- buhay. Binibigyan natin ng lubos na kalayaan ang masibuyong pag-ibig ng ating bayan sa pag- aral at sa pagpapaligid sa sarili; dukha ang pamahalaat ngunit pinamalagi naming bukas ang pi- nokamaraming paaralang primar- ya na aming makakaya, at nagta- tag ng maraming pansanayong bo- kasyonal sa mataong pook sa pamahalaan ang loganap na pag- nanais na subukin ang pamamara- ang usungan o kooperatiba ukol sa pagtitipon at pamamahagi ng mga pangungailangan; unti-unting iniaangkop ang pamamaraan ding yaon sa dako ng mga gumagawa ukol sa ating kabuhasan. Ang mga kooperatiba, na itinatagag bi- to'y nakapigil sa mga kaisipan sa kabuhasan at sa lipu- nan, ay magsisilbing mabuting sa- nayan kapala ng ating mga ma- lamayan sa sining ng sama- samang pamuhay na mialamang maging isang mahalagalang bahagi ng daigdig pagkatapos ng digma-

Ang ikalawang mahalagalang pa- nig ng ating palatununan ukol sa kaligtasan ng bansa ay ang mata- tag na kilusan upang mapanumbal- ik at manatili ang katahimikan at kaayus na loob ng ating ba- yan. Sa gawaing ito nagkaroon tayó ng pinakamahirap na pang- angailangan, sa isang dako, na ipa- kilala ang mga karapatan ng kasa- rinlan, at sa kabila naman, upang matamo ang tulong ng mga taum- bayang mapagmahal sa katahim- an. Isang kahirapang nauuma- wan, ngunit kahirapang ding ma- sasabi, na kahit na noong pagkata- pos itatag ang ating malayang Re- públika ay hindi natin timo ang ganap na kalayaanang harapin ang ating suliranin ng katahimikan at kaayusan ayon lamang sa ating sariling pamamaraan. Gayun- man, sa bahaging mahalagalang na masari nating paghawakan ng lu- bos na panangutinan, ay isinaaga- wa natin ang isang simulain may tatlong bahagi.

Una, pinag-ingatan nating hu- wag magsabog ng binhi ng poot sa mga puso ng ating kababayan sa bisi ng mga kagagawang salat na salat sa katarungan, gaya baga ng pagpaparusa sa mga taong wa- lang kasalanan o ang mga di-kaila- ngang pagkikitil ng buhay. May bahaging malulungkot ang bayang pilipino sa kanilang kasaysayan noong sila'y walang lakas na mag- tuwid sa mga kasakit-sakit na pag- alipusta, at sa gayo'y napilitang magkimiting ng mga sama ng loob sa mahabang panahon. Hindi likas na mapaghihanti, napayayari nila, sa bisita ng mga pangyayari, ang isang malingkad na alaala ukol sa isang kaapihan at ang wa- lang testapang pag-saklas ng kalooban laban sa di-matwid. Ang pagkakatitid sa ugaling ito ng ating bayan, at ang pagnanais na huwag makapagtayo ng mga saba- bal sa matibay na pagkakaisa at sa isang lalong masaklaw na pag- ibig sa kapwa sa mga darating na panahon, ay siyang nagpayo sa pa- mahalaan laban sa pagpapalig ng isang di-mababalig simulain ng dugo at bakal sa kilusang pagpa- payapa.

Ikalawa, hinggil sa mga tinata- wag na gerilya ay ipinamamalas sa kanila ang katotohanang sila'y walang itinataguyod na layuning

Ang Mga Bigás Na Nasamsám

Ayon sa isang tiyak na ulat, ang maraming bigas na nasamsam sa mga walang pusong mapagpa- mantala at gayon din naman sa ilang mga mangangalakal, ay si- yang napangligtas sa kagutuman ng mahigit sa 20,000 mag-aanak na naghihirap. Ang nasabing mga bigas, sa pamamagitan ng mga samahan sa pagkakawanggawa, ay ipinamahagi ng Pamahalaan sa babangrit na bilang ng mga mag- aanak. Ang panghahulugot at pananamang ay patuloy at inaka- lang marami pang makukuhang sukat maipantulong sa mga taong nagigipit sa pangunang kailangan iyan sa buhay.

Kung ang balak ng mga pinu- nong kinatuukulan ay hindi magka- karoon ng sagwil, ang paghihika- no ng maraming taumbayan ay mababawas-bawasan. Itong *Ang Republika* ay ganap na nagtitiw- la sa mabuting layon ng mga tao ng Pamahalaan, lung-lalo na ng Pangulong Laurel; ngunit ang na- sabing mga tao ng Pamahalaan ay pinapagpangitinan upang ang gawin ang lahat ng magagawa sa paraan bagang ang mga kawaning kanilang pinagkakatitawalan ay magsipanuparan ng buong kara- ngalan sa tungkuling ipinagkaka- titawala sa kanila. Ibig namin sa- bihin, ang mga kawaning iyan, ay huwag mapaloo sa tinatawag na mga *bantay-salakay*.

panghukbo, katumbalik pa nga ni- to'y nakapigil sa mga kaisipan sa kabuhasan at sa lipu- nan, ay magsisilbing mabuting sa- nayan kapala ng ating mga ma- lamayan sa sining ng sama- samang pamuhay na mialamang maging isang mahalagalang bahagi ng daigdig pagkatapos ng digma- Ang ikalawang mahalagalang pa- nig ng ating palatununan ukol sa kaligtasan ng bansa ay ang mata- tag na kilusan upang mapanumbal- ik at manatili ang katahimikan at kaayus na loob ng ating ba- yan. Sa gawaing ito nagkaroon tayó ng pinakamahirap na pang- angailangan, sa isang dako, na ipa- kilala ang mga karapatan ng kasa- rinlan, at sa kabila naman, upang matamo ang tulong ng mga taum- bayang mapagmahal sa katahim- an. Isang kahirapang nauuma- wan, ngunit kahirapang ding ma- sasabi, na kahit na noong pagkata- pos itatag ang ating malayang Re- públika ay hindi natin timo ang ganap na kalayaanang harapin ang ating suliranin ng katahimikan at kaayusan ayon lamang sa ating sariling pamamaraan. Gayun- man, sa bahaging mahalagalang na masari nating paghawakan ng lu- bos na panangutinan, ay isinaaga- wa natin ang isang simulain may tatlong bahagi.

(Tutulong sa susunod na bilang)

TUMALIMA SA IPINAG-UUTOS

Ipinataalaala namin sa madla na ang oras ng pagpiglit ng mga ma- mamayan ay ganap na ika-8:00 ng gabi. Ayon sa Alkalde, baw't tao ay kailangang nasa kani-kanilang tahanan na sa ika-7:00 pa lamang ng gabi. Kung ang sinu- man ay abutin ng ika-8:00 ng gabi sa lansangan ay sila ang ta- nging dapat na managot sa anu- mang mangyayari sa kanila. Sa ganang aming ay wala kami- ng ipinapayong kung ang lahat at baw't isa sa atin ay tumalima sa mga ipinag-uutos.